

Környey Paulának, a Nemzeti Színház kiváló tehetségű tagjának szavalatában gyönyörködtünk. A művésznő épen olyan kellemes jelenség a dobogón, akárcsak a színpadon. Fölfogásaink intelligencia, előadásán nagy technikai készség látszik. Kifejező képességének határai is igen szélesek. Dantét épen olyan jól interpretálja, akárcsak Marinettit s a komoly költemények épen olyan hivatott tolmácsolóra találunk benne, akárcsak mondjuk Petőfi *Szeget-szeggel* című komikus darabja. A hatást legpuritánabb eszközökkel éri el. Csak egyet kell kifogásképpen felemlítenünk: sajnos, ő benne is kezd megrogzódni e cikkben már emített az a hiba, hogy a hangsúly kelleténél többször lendül át a szólam végére.

Legsikerültebben előadott darabja Verhaerennek *A hó* című költeménye volt, mellyel a művésznő igazán tökéleteset nyújtott. Nem maradt meg e vers virtuóz külső formájának érzetéténél — mint egyik legutóbbi szavaló estén mástól hallottuk — hanem azonfelül, hogy a hőses végtelen egyformaságát a kötemény szavainak lassú, vontatott s még a mondatok végén sem leengedett hangoztatással, szinte egymásba folyva mondta: ezenfelül még érezette az unalomnak azt a lelketfojtó hangulatát is, ami a szemlélőt a végtelen egyformaság láttára elfogja. Így a költemény nem maradt pusztá külsőség, hanem a lélekbe mélyült.

Igen óhajtanók, ha a művésznőt mentül többször láthatnók az előadói dobogón. *Galamb Sándor.*

II.

Forgács Rózi négy éve működő Kamaraszínháza ebben a játékévában ismét a Kis Komédia viharvert falai közé szorult, egy-egy vasárnap délutáni előadásra.

Legutóbbi bemutatóján három egyfelvonásos darabot láttunk. Közülök John M. Synge *Halotti tor-a* a vállalkozás régebbi műsorából került fölújításra, Kosztolányi Dezső szép fordításában. Maga a «tragikomédia» nem sokat ér, némi érdekessége csak a környezetrajzban van. Az előadás is egyenletlen, legrosszabb épen a hősnő megszemélyesítője. A csavargó szerepében egy Szánthó nevű fiatal színész eredeti képzelemre valló alakítással tűnt föl.

Vér Mátyás *A kastély gazdát cserél*

című dramolettje csak ezen a színpadon számít újdonságnak, korábban már egyik kabaré is játszotta. Alapjában novellai tárgyának összesűrítése kiélezett színpadi jelenetté. Ebben Bíró Lajos régebbi műveire emlékeztet. A «majdnem-gyilkosság» problémáját veti föl, mit azután kissé deus ex machina-szerűen old meg, helyesebben: vág el. Naturalista formanyelvét a színészek nem minden mozzanatban találták el. Forgács Rózinak nem való a süldőlányka szerepe. Sármaßy Miklós pedig György alakjában, ki a darabot végigbeszéli, meglehetősen egyhangú volt.

Merőben bemutató-számba ment egy ifjú írónak, Szánthó Dénesnek *Kegyelem* című «burleszk»-je. Egy szerelmi elkeseredésében fegyvert fogott, de politikai merényletben bűnösnek ítélt és bitóhalálra szánt nagytehetségű költőnek siralomházi utolsó óráit mutatja be, jobbra-balra vagdalkozó szatírával. Csakhogy a tárgy épen nem alkalmas szatírai földolgozásra. Az exaltált költő rendre hosszú párbeszédet folytat a gyóntatóatyával, majd a hóherral s végül elérhetetlen ideáljával, közben nem egy eredeti, sőt helyel-közzel mély reflexiót hallunk művészi becsvágáryról, halálról, szerelemről, de a végén kínosan érezzük az egész kíséret hajótörését a szélsőséges stílusok izetlen vegyítésének veszedelmes zátonyán. Az ilyesmit a «burleszk» megjelölés csak a színlapon okolhatja meg, érzésünkben, a darab keltette benyomásban épen nem. A fiatal szerző itt valóban «kísérelti színpad»-hoz jutott: tapasztalhatta, hogy egyes pillanatokra le bírja nyugózni közönségét, de azt is, hogy zavartalan általános benyomást csak tisztultabb, stílusérzékkel keltethet. Műve a műsor első száma volt, de visszás utóizének hatása alatt a közönségből többen elhagyták a színházat. A játék ebben a darabban volt a leggondosabb és legélénkebb. Forgács Rózinak volt néhány igaz drámai hangja, Sármaßy is itt több lelket tükröztetett arcán s szavában, Szánthó fantasztikus hóhér-alakja meg épen megkülönböztetett figyelemre érdemes színészi munka. *Rédey Tivadar.*

Zenei szemle.

Az elmúlt négy hét zenei eseményei közül Operaházunk reprize (*Figaro lakodalma*) és bemutatója (*Petruska*) emelkedik ki.

Mozart! A zeneirodalom legcsodá-

sabb jelensége. A zenében élő rafaeli tökéletesség. A mosolygó Jupiter to-nans — mondja róla Schumann.

Azt hinnék, hogy ilyen zenei tü-neménynek csodálatos élete volt. Ellen-kezőleg. Amennyire csodálatosak a művei, olyan egyszerű és érdektelen élelet futott meg. Mozart, az ember — törpe a zenéje mellett. Zenélés közben megfedkezett az életéről.

Alig élt harmincöt évet, mégis egyike volt a legtermékenyebb mestereknek. Pedig a csodagyermekségtől a Re-kviem-ig arasznyi idő teit el. És egyetlen gyenge műve sincs. Tollát a zene an-gyala vezette.

Mozart nem egyéniség. Mozart — csoda.

Színpadi művei közül legremekebb alkotását, a *Figaro lakodalmá*-t újította fel az Operaház (nov. 27.). Megírása után kilenc évre (1795 szeptember 28-án Budán s ugyanezen év október 5-én Pesten) nálunk is előadták a német színházakban. Tehát százharminc-egy év óta játsszák a fővárosban. Régi Nemzeti Színházunknak állandó mű-sordarabja volt s Operaházunk műso-rán már a megnyitást követő évben ott találjuk. Utoljára 1906-ban került színre ifjúági előadásul.

A *Figaro lakodalm*a az élet teljes-sége — zenében. És nemcsak a régi, a rokokóélet, hanem a mindenkori élelet összefoglalója. Alakjai nem mulat-ságos figurák, hanem olyan élő szemé-lyek, akik a tragikum, a komikum és a humor magas régióiban mindig élni fognak korok és idők változásain ke-resztül. De nem azért, mintha a Beaumarchais szindarabja nyomán ké-szült szöveg shakespearai magaslaton állana, hanem azért, mert Mozart zenéje oda emelte.

Mozart zenekara nem jellemeket fest, hanem jellemeket alakít. Operájá-nak minden szereplője éneken és hangszerekben külön zenei élelet él. Mozart melódiai mindig zenei funkciót teljesítenek. *Figaro lakodalmá*-nak hí-res F-dur sextettjében például a hat szereplőnek jellegzetesen külön-külön élő hat melódiaja csodás zenei tölgyfa-lombsátorba borul össze.

Az Operaház nagy és súlyos művészi munkát végzett. A művet Kerner Ist-ván, az élő legnagyobb Mozart-dirigensek egyike, tanította be. Sajnos, betegsége folytán nem vezényelhet-te, de Berg Ottó, az Operaház fiatal kar-mestere, akit erre a nagyszerű föladatra Kerner választott ki (és ez egymagában

is elég ajánlólevél), a nagy karmester szellemét tanítványi szeretettel tar-totta ébren a zenekar felett. A rende-zés Márkus László munkája. A diszle-teket és a kosztümöket is ő tervezte. Művészkezet mindenütt láttuk, érez-tük, de a színpad nem volt olyan stílu-sos, mint amilyet tőle megszoktunk. A szereplők hajszálpontos mozgását, ami Mozart-stílusban követelmény, nem láttuk. A főbb szerepeket az Operaház legelső gárdája (*Sándor Erzsé, Medek Anna, Szemere Árpád, Szende Ferenc, Venczell Béla*) látta el.

*

Európa és Amerika ma legfelkapot-tabb muzsikusanak, a legújabb zene vezérének, *Stravinszki* Ignornak egyik legzseniálisabb színpadi művét, a *Pet-ruská*-t mutatta be (dec. 11.) az Opera-ház. A pantomimát 1911-ben, Párizs-ban játszotta először az orosz balett. Világsikert aratott. Minden operaház játékrendjén megtalálható.

Szövegét Alexandre Benois, az orosz balett-társulat híres tervezője írta. Mesterkézre és költői szívre valló munka.

Pétervárott az admirális előttti téren 1830-ban, farsang utolsó hetében nagy vásár és multság van. Urak és parasztok, táncosnők, kóklerek, keres-kedők, árusok, dadák és katonák tarka képben nyüzsögnek. A vásári bódék közt a szemfényvesztő (Le vieux Char-latan) bábszínháza most kezdi a népség nagy érdeklődése mellett előadását. A szemfényvesztőnek három babája van, Petruska a szelíd, jó, de felszeg orosz legény, a balerina és a szercesen, kikbe mágikus erejénél fogva emberi érzelmeket olt. Petruska halálosan szerelmes a kacérkodó balerinába, ki-nek szíve a nagyerejű és cifra ruhájú szercesen felé hajlik. Mikor szegény Petruska meggyőződve a balerina hű-lenségéről, kérdőre vonja a szercesen, az Petruskát kardjával kettéhasítja. A farsangi nép összefut Petruska meg-mentésére. Jön a szemfényvesztő, föl-veszi a földről a holttestet, amely kezei közt visszaváltozik bábúvá s kard által kettészelt testéből fűrészpor hullik.

Ez a szimbolisztikus örök mese negyvenöt perc alatt, négy képben pereg le előttünk. Az első és utolsó kép a farsangi vásártér, a második Petruska szobája és a harmadik a szer-csené. A képek az Edition Russe de Musique kiadásában megjelent mű utasításainak megfelelőek.

A főlvázolt mesébe «Le vieux Charlatan», *Stravinszki* öntött lelket mágikus zseniális partitúrájával. Imponáló világerő áll e mögött a vezérkönyv mögött: az orosz népzene. Minden eddigi zenei tudásnak és a népi öserőnek olyan összeházasodása, amelyet még sohasem hallott a zeneművészet. Szobban — igen, de zseniálisabban és érdekesebben nem lehet zenét írni. *Stravinszki* a zenét írja és nem költi. Művésze olyan, mint a kor, amelyben él: hiányzik belőle a szív, a kedvesség, a közvetlenség, a kellem, a báj, a finomság és a melegség. De van benne sok meglepő, eredeti hangzás és ritmusbeli kombináció, mely egyik álméltódságból a másikba ejt. Karrierozó tehetségével, mint új és új injekcióval minden pillanatban ébren tartja a partitúrát, azt a zenehalmazt, amelyben a melódia, a zene őseleme, alig jut valamelyes szerephez. Színeket ontó hangzástömeg az egész, apró hangulatképek egymásutánja. Nem festő, nem leíró, nem programmatikus zene. Tiszta zene. Önmagáért és önmagából való zene. Hang-hang, hangzás és hangzás, de olyan, mintha a mindenség minden hangja fölött a zeneszerző rendelkezne.

Plasinszky kisasszony szerepét nagyszerűen táncolta, *Rékai* Nándor karnagy a zenekart kitűnően vezényelte s az előadást *Gábor* József jól rendezte.

*

Az Operaház játékrendjét érdekes vendégzereplés is tarkította. Jan *Kiepura*, Chopin hazájának nagytehetségű tenoristája a *Faust*, *Tosca* és *Rigoletto* hős-szerepeit énekelte. Caruso, Slezák, Piccaver és Pattiera fajtájából való. Néhány hónapja került Varsóból Bécsbe, ahol Schalk igazgató vette kezébe az alig huszonöt éves fiút s első föllépése óta a nagy zeneváros nagymúltú operaháza minden szerepében lelkesen ünnepli az aranytorkú lengyelt. *Kiepura* hangja nemes, csodálatosan tiszta, feltűnően nagyterjedelmű és egyenletes. Alsó- és középhangjai épen olyan életteljesek, melegek és fényesek, mint a magas kvintje. Lírai bája és drámai ereje egyaránt értékes, úgyhogy nem mernők se lírai, se hőstenornak minősíteni. Egyszerre mindkettő. Ideális anyag. Iskolázottsága még nem érte el azt a fokot, amelyre hangjának rendkívülisége kötelezi. De máris szép kultúrával rendelkezik. Muzsikális. Jóméglelésű fiatalember, de még gyakorlatlan szí-

nész. Legnagyobb sikert a *Faust*-ban aratott.

*

A *filharmóniai* bérleti hangversenyek közül a harmadik (nov. 22) és a negyedik (dec. 6.) zajlott le. Az előbbi gyenge műsorral és érdektelen karmesterrel, az utóbbi a régi esték színvonalán. *Bartók* «Tánc szvit»-je, *Dohnányi* gondokaversenye és *Csajkovszki* ötödik szimfóniája nem vonzotta a közönséget, mert mindeniket ismeri. A szimfónikus zene iránt érdeklődő közönség újdonságokat vár. A koncert említésreméltó eseményeül egyedül *Haydu* István gondokaművész szereplését jelölhetjük meg, aki *Dohnányi* versenyművét kitűnő technikával és nemes művészettel játszotta.

A műsort *Krauss* Clemens, a frankfurti operaház intendánsa vezényelte. Silányul, sőt megbotránkoztatóan. Ő az oka, hogy *Bartók* szvitje és a gondokaverseny annyira sem tetszett, mint amennyi zenei szépet a szerzők bele rejtettek. *Krauss* úr szemmel láthatólag másodszor olvasta a főpróbán a két partitúrát. Először hozzánk jöttében a vasúton. *Csajkovszki* szimfóniáját jól vezényelte, mert azt már rég ismeri. Hát ilyenek ezek a vendégdirigensek...

A legutóbbi filharmóniai hangverseny műsora sokkal szerencsésebb volt. *Skriabin*-nak, az oroszok filozófus zeneköltőjének értékes harmadik szimfóniáját olyan rég hallottuk, hogy akár újdonságnak számíthatjuk. — *Liszt* Á-dur zongoraversenyének szépségeit sohasem lehet elégszer hallani. De két teljesen új műsorszám is volt: *Balakirev* «Yslamei» című csillogó zongoradarabja, melyet *Casella* Alfréd, a neves modern olasz zeneszerző pompázóan írt át nagyzenekarra és *Ravel* «Valse»-ja. *Balakirev* Mili Alexejevicsnek, *Csajkovszki* kortársának és barátjának virtuóz műve nekünk külön azért is érdekes, mert a grandiózus magyar mester, *Liszt* Ferenc gyakran szokta volt játszani. A modern francia zenei impresszionizmus egyik legnagyobb képviselőjének, *Maurice Ravel*-nek keringője tulajdonképpen a bécsi valcerék ritmusában készült szellemes, finom parafrázis. A hangversenyt *Rékai* Nándor, — aki nem először áll filharmónikusaink dobogóján — elismerésreméltóan, művészkézzel vezényelte. Mennyivel jobban, mint a vendégként idecsődített, nagynevűnek mondott idegen karmesterek!

*

A kitűnő *Waldbauer-Kerpely-vonós-nyégyestársaság* (nov. 30.) jelentős újdonságot hozott. *Dohnányi* Ernő új vonósnyégyesét. E nyáron írta és először október 5-én Londonban mutatta be *Waldbauerék* együttese. A mesternek ez a harmadik vonósnyégyese. Az elsőt (op. 7 *Á-dur*) 1899-ben, a másodikat (op. 15 *Desz-dur*) 1906-ban komponálta. Tehát huszonegy év óta most írt vonósnyégyest a kamarazene hivattott költője, akinek a «*Ruralia hungarica*» (op. 32) után, vagyis két év elteltével, ez az első nyilvánosságra adott szerzeménye.

A vonósnyégyes a 33-as ópuszszámot viseli. Hangneme *á-moll*. Eszmei tartalma a mai megkeveredett zenei világ szélsőségeit kigunyóló házimuzsika. Fölényes firtor és humoros zenei sírvers a mindent akaró, mindent merő és üresen puffogó mai kamarazene fölött. Első és harmadik tétele a négy kis hangszer mindenáron való zenekari effektusokra törekvésének csődje. Az első tétel hangulata Strauss «*Till Eulenspiegel*»-ére emlékeztet. Szabályos szonátatételben jelentéktelen melódikával izzadságos meglepő harmóniakeresés. Gúnyos mosoly az ultramodernisták erőlködése felett. Mintha azt mondaná: «*így írtok ti*». A tétel második témája egy keringő, zseniális fordulatokkal, mely molto vivacéval zárul. A tétel ütemjelzése $\frac{9}{8}$; hangneme *á-moll*.

A harmadik tétel az elsőnek szellemi rokona. A napi élet kifigurázása. Elcigányosított simmi, charleston és jazzzene. Szédületes technikai bravurból kikacagó aranyos humor és gyilkos karrikatura. Ütemjelzése $\frac{2}{4}$; hangneme az első tételé.

A két szélső tételnek ellentéte a középső (adagio religioso, $\frac{3}{4}$, *Á-dur*). Egy gyönyörű, emelkedett choráltéma öt variációval. Magasrendű költemény; áhitatos, szintizista muzsika. A két másik tétel féktelenkedőit vallásos magabizallsásra intő prédikáció. *Dohnányi* a variációs forma legnagyobb mesterei közül való. A choralis ötféle földolgozása — hangulatbontás nélkül — rendkívüli zenei ízlésre vall. A tétel a magyar kamarazeneirodalom gyöngye.

*

Bartók Béla szerzői estje (dec. 8.) mindig nevezetes eseménye a magyar zeneművészetnek. A mostani hangverseny a szokottnál is több ujdonságot hozott. Öt tót népdalt *Falun* címmel énekhangra és zongorára; hat *Kis zongoradarab*-ot; egy *Zongoraszonátát* és *Szabadban* címen két zongoradarabot.

A tót népdalokból hova lett a népi muzsika? A zongoradarabokból a *Három párbeszéd* klasszikus magaslaton áll; Az *éjszaka zenéje* lenyűgöző vizió, a zongoraköltészet csodálandó, új hajtása; a *Sípval-dobbal* zseniális karrikatúra; a *Dal* című minden idegent meghódító magyar zongoravers; az *Allungherese* faji zenék egyik legművészebb lapja. A zongoraszonáta első és harmadik tétele igaz magyar lélek gyönyörű zenei dobozása, de a lassú tétel fáradt és száraz érzelmekeresés. Melegség, báj és kellem alig van *Bartók*ban. Még könnyed humor, vagy jókedvű firtor sincs. Szertelenség, brutalitás, groteskség, gúny, szarkazmus és valami állandó fanyarság — annál több.

Rég figyeljük a zseniális szerző imboldogásait. Merre igyekeznek? Mit akarnak? Meg tudná-e ő maga, vagy valaki is mondani? Folyton írnak és beszélnek róla az emberek, hangversenyeiről szellemileg csaknem letaglólvá szédeleg ki a közönség, mindenki érzi, hogy itt valami rendkívüli történet, valami kényszerítő hatalom gonosz játékot űzött idegrendszerünkkel, hisszük, hogy becületes volt a szándék, de keserű és kellemetlen a legtöbb perc. Művészet ez? Aki ezeket a szörnyűségeket kiagyalta, kiérezte és megteremtette: csakis nagy valaki lehet. Negyvenhat éves korára s közel harminc évi munkálkodás után és talán örökre: — kiforratlan, önmagát meg nem találó zseni.

*

A szólóhangversenyek közül *Hegyi* Emánuel, *Heifetz* Jascha és *Manén* Joan koncertjeiről érdemes szólni.

Hegyi Emánuel minden évben pódiumra áll, mindig értékes műsorral, mindig izmosabb és terebélyesebb művészetrel és a közönség nem becsüli meg a zongoráját. Míg harmadrendű zongoristák állandó közönséget hódítanak, az ő koncertjeit résztvétlenség kíséri. *Hegyi* technikában elsőrendű mester. Emelkedett lélek, aki mindig ópuszokat játszik. Nem állítja önmagát amű és a közönség közzé. A hallgatóság ízlése helyett a szerzők kegyét keresi.

*

A világhíró nagy hegedűművészek sorában előkelő hely illeti meg *Manén* Joant, a spanyol mestert. Tizenöt évvel ezelőtt járt nálunk s rendkívüli sikereire emlékeztünk még néhányán. A többiek nem tudták, ki áll előttük. Ime, ilyen rövid idő alatt mennyire kicserélődött fővárosunk régi, zeneértő és zeneszerető közönsége. A mai, az új: tájékozatlan és képzetlen. És ha világnagy mesterek mellett nem ütik nagyhangú reklámok a dobot, üresen hagyja a termet.

Manén eszményi tökéletességű technikus. Virtuóz, de a legkellemesebb és legizlésebb fajtából. Meglepő, elegáns és szellemes. Könnyedebb hegedűlést sohasem hallottunk és hajlékonyabb vonót sohasem láttunk. Nem mély, nem melegítő lélek, nem muzsikál, de felülmulthatatlanul hegedül. Tüzes spanyol temperamentuma a prestissimók fejedelmévé avatja. *Sarasate* «Fülemile-ének»-ének csattogása közben arra gondoltunk, hogy Paganini sem lehetett nagyobb hangutánzó.

*

Heifetz, «a világcsođa», ismét itt járt. De nem babérokön. Amennyire hozsánázta a sajtó első fellépésekor, annyira elfordult tőle egy évre rá. Pedig se jobban, se rosszabbul nem hegedült, mint tavaly. Különös...

*

Játékonycélú hangversenyek műsorát nálunk nem szokás komoly kritikával kísélni. Helytelenül. Először, mert ilyen elnéző álláspont mellett és a játékonyság örve alatt sok talmit lehet becsapászni a művészetbe, másodsor azért, mert játékonycélú műsorra sokszor kerülhet olyan rendkívüli érték, amelyről tudomást nem venni — lehetetlen. Beethoven legtöbb művét játékonycélú hangversenyen mutatta be. Mit csinált volna a kritika, ha akkor is ez lett volna az álláspontja?

Éppen Beethoven közelgő centenáriumának előreküldött hírnökeként olyan hangversenyben volt részünk december 7-én a budai Vigadóban, melynél művészetileg érdemesebbet keveset hallottunk. A gróf *Zichy* *Rafaelné* elnöklete alatt működő *Országos Katolikus Növédő Egyesület* rendezte ezt a *Beethoven-emlékhangversenyt*, mely művészeti magasrendűsége mellett évek óta nem látott díszes társadalmi eseményé szelődött.

A bevezető felolvasás után¹ *Kernler*

¹ Lásd folyóiratunk 89. oldalát.

Jenő, a Zeneművészeti Főiskola tanára mutatkozott be a közönségnek, mint szülő-zongoraművész. Az «Appassionátá»-t játszotta. Kiváló kamara-művészetét már ismertük, de hogy hangszerének ilyen kimagasló szülő-művésze, most tudtuk meg. Fantáziája, meleg szíve, izlése, színes billentése, tökéletes technikája, legelső zongoraművészeink közé avatja a fiatal mestert. Utána *Bodó* Erzsébet operaénekesnő *Berg* Ottó mesteri zongorakiséretével három magyar vonatkozású Beethoven-dalt adott elő. Értékes organumában, stílusos, közvetlen előadásában mindenki gyönyörködött. A műsor legkimagaslóbb dísze dr. *Hubay* Jenő fellépése volt, aki *Kernler* Jenővel a «Kreutzer-szonátá»-t adta elő. Eszményi művészettel. A grandiózus magyar mestert frenetikus tapsorkánál ünnepelelték. Beethoven zongorára és kürtre írt szonátáját (op. 17) *Járay* István, a kiváló zeneszerző és kamaraművész *Konti*, *Dóriusszal*, Operaházunk kürtművészeivel együtt szólaltatta meg. A szokatlan, ritkán hallott mű kitünő előadásában a zeneértő közönségnek nagy öröme telt.

Végül a *Melles Magyar Vonósnégyes* (*Melles* Béla, *Kárpáthy* Zoltán dr., *Gulden* Jenő dr. és *Gáthy* István) a Razoumovszki-kvartettek közül a csodálatos szépségű é-moll vonósnégyest játszotta. Az elismert művészegyütteshez méltóan. *Papp* Viktor.

Művészeti szemle.

A svéd reprezentatív kiállítás.

Az elmúlt hetek egyedüli jelentősebb művészeti eseménye: a svéd reprezentatív kiállítás volt.

Mindig örülnünk kell, ha alkalmunk nyílik arra, hogy idegen nemzetek művészetét nagyobb csoportkiállítás keretében idehaza tanulmányozhatjuk.

Egy-egy ilyen gyűjteményes kiállítás azok előtt is ablakot tár új, más művészeti szemhatárok felé, kiknek nem áll módjában, hogy drága utazások révén jussanak efféle tanulságokhoz. Az ilyen vendégkiállítások kitünő alkalmat kínálnak arra, hogy a magunk művészetének eredményeit összevethessük más nemzetek teremtő munkájával. A művészvilág meg épen nagy örömét lelheti e tárlatokban, melyek a nagy messzeségekből idevillantják a testvérműhelyek sokfelé elágazó, de mindig egyet-